

esitys vaalialueista valtuuston kokouksessa 13.3.2025

Esitän seurakunnan jakoa vaalialueisiin ja valtuutettujen jakoa vaalialueittain oheisen taulukon mukaisella tavalla.

uudet vaalialueet	seurakuntalaisten määrä	prosentuaalinen osuus	valtuutettujen määrä	pyöristettynä
I Helsinki	8430	0,409	8,58	9
II Vantaa	2667	0,129	2,72	3
III Espoo ja Kauniainen	3043	0,148	3,10	3
IV Keski- ja Itä-Uusimaa (Askola, Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Porvoo, Pukkila, Sipoo, Tuusula)	2775	0,135	2,83	3
V Länsi-Uusimaa (Hanko, Inkoo, Karkkila, Kirkkonummi, Lohja, Raasepori, Siuntio, Vihti)	1268	0,061	1,29	1
VI Päijät-Häme (Asikkala, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Lahti, Orimattila, Padasjoki)	1414	0,069	1,44	1
VII Kanta-Häme (Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Somero, Tammela, Urjala, Ypäjä)	1031	0,050	1,05	1
Muut	1146			
Yhteensä	21774	1	21,0	21

Perustelut:

Helsingin ortodoksisen seurakunnan valtuusto päätti kokouksissaan 11.5.2023 ja 7.12.2023 seurakunnanvaltuuston vaaleissa käytettävästä vaalialuejaosta ja valtuutettujen jakaantumisesta vaalialueisiin. Lain ortodoksisesta kirkosta (985/2006) 54 §:n 2 momentin mukaan ”seurakunnanvaltuusto voi jakaa seurakunnan useampaan vaalialueeseen siten, että seurakunnan eri alueet tulevat suhteellisesti edustetuiksi. Jos seurakunnan jäsenmäärä on yli 5 000, seurakunta on jaettava vaalialueisiin.” Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkennetaan: ”Seurakunnanvaltuusto voisi jakaa 2 momentin mukaisesti seurakunnan useampaan vaalialueeseen siten, että seurakunnan eri alueet tulevat valtuustossa suhteellisesti edustetuiksi. Jotta suhteellinen edustus toteutuisi, vaalialuejaossa tulee ottaa huomioon seurakunnan jäsenien jakautuminen vaalialueiden kesken.” (HE 59/2006 vp s. 33).

Helsingin seurakunnan jäsenluku on 21 774, joten jako vaalialueisiin on pakollinen. Laissa ja hallituksen esityksessä eri alueiden suhteellinen edustus tarkoittaa valtuutettujen määrän jakautumista suhteessa kullakin vaalialueella asuvien seurakuntalaisten määrään, kuten kaikissa muissakin yleisissä vaaleissa (esimerkiksi eduskuntavaaleissa). Myös kirkollishallituksen 3.5.2023 antama vaaliohje lähtee tästä oletuksesta. Samoin Suomen ortodoksisessa kirkossa kirkolliskokousvaalien edustajajako noudattaa selkeästi jäsenmäärän jakautumista (kirkkolaki 13 § ja 17 §).

Vuoden 2021 alusta alkaen aiemmat Helsingin, Lahden ja Hämeenlinnan ortodoksiset seurakunnat yhdistyivät yhdeksi uudeksi Helsingin ortodoksiseksi seurakunnaksi. Marraskuussa 2020 pidettiin tätä uutta seurakuntaa varten ylimääräiset valtuustovaalit, joiden vaalialueista ja valtuutettujen jakautumisesta alueittain oli päättänyt kirkkolain 55 § perusteella hiippakunnan piispa arkkipiispa Leo. Kirkkolain 55 §:ssä säädetään, että hiippakunnan piispa voi määrätä toimitettavaksi uuden vaalin

seurakuntajaon olennaisen muutoksen johdosta. Jos seurakuntajaon muutos sitä vaatii, piispa voi määrätä vaalin toimitettavaksi uutta seurakuntajakoja noudattaen ennen seurakuntajaon muutoksen voimaantuloa. Piispa määrää tarvittaessa ylimääräistä vaalia varten 54 §:n 2 momentin mukaan vaalialueet.

Valtuuston toimivalta

Helsingin hallinto-oikeus on 29.11.2024 antamassaan päätöksessä yksiselitteisesti todennut päätösvallan asiassa olevan seurakunnanvaltuustolla: ”Asiassa on selvää ja riidatonta, että seurakunnanvaltuustolla on päätöstään 11.5.2023 § 9 tehdessään ollut toimivalta päättää seurakunnan vaalialuejaosta.”

Seurakunnanvaltuustolla on oikeus päätöstä tehdessään itse arvioida, onko tehty valmistelu riittävä ja onko sillä riittävät tiedot päätöksen tekemiseen (Helsingin HAO 13.10.2015 15/0801/2, KHO 15.9.1999 T 2499). Tämän myös hallinto-oikeus vahvistaa ratkaisussaan 29.11.2024: ”Hallinto-oikeus toteaa, että valituksenalaisessa päätöksessä on vedottu ortodoksisesta kirkosta annetun lain 57 §:ään vain siltä osin kuin kirkollishallitus on katsonut, ettei seurakunnanvaltuuston päätöksestä ole ilmennyt, miten valtuusto on arvioinut päätöksensä suhdetta yhdistymissopimuksen määräyksiin. Ortodoksisesta kirkosta annetun lain 57 §:n 1 momenttiin perustuvasta valmistelupakosta poikkeaminen ei siten ole ollut seurakunnanvaltuuston päätöksen kumoamisen ja asian palauttamisen perusteena valituksenalaisessa päätöksessä. Kirkollishallituksen vasta lausunnossaan valmistelupakosta esittämällä ei näin ollen ole tässä valitusasiassa oikeudellista merkitystä. – – Asian valmistelua ei voida pitää puutteellisena yksinomaan sillä perusteella, että seurakunnanvaltuusto on asian valmisteluun palauttamisen sijasta päättänyt tehdä siinä asiaratkaisun, tai sillä perusteella, että päätös on ollut seurakunnanneuvoston esityksestä poikenneen kokouksessa tehdyn vastaesityksen mukainen.”

Luottamuksensuoja

Kirkollishallitus perustelee 20.9.2023 tekemänsä päätöstä katsomalla, että pohjoisella alueella asuville on ”syntynyt oikeutettuja odotuksia vaalialuejaon pysyttämistä ennallaan”. Kuitenkaan kyse ei ole vaalialueiden pysyttämistä ennallaan: seurakuntien yhdistymisestä on päätetty 26.8.2019, jolloin yhdistymissopimukseen on kirjattu: ”Uuden seurakunnan valtuusto päättää siirtymävaiheen aikana alueiden edustuksen jyvittämisestä.” Vasta vuotta myöhemmin syksyllä 2020 hiippakunnan piispa on omalla päätöksellään päättänyt nykyiset vaalialueet ja valtuutettujen jakautumisen. Sopimusta tekeville osapuolille ei ole voinut syntyä vuonna 2019 odotuksia vaalialueiden pysymisestä, koska jako on tehty vasta vuotta myöhemmin. Tällainen käsitys on myös sopimuksen vastainen, jossa nimenomaan todetaan, että yhdistyneen seurakunnan valtuusto päättää vaalialueista lain mukaan. Luottamuksensuoja voi syntyä vain sellaisille odotuksille, jotka ovat lainmukaisia.

Tässä tapauksessa kirkollishallitus on soveltanut luottamuksensuojanperiaatetta poikkeavalla tavalla ja puutteellisin perustein. Luottamuksensuoja voi syntyä esimerkiksi myönteisen viranomaispäätöksen tai viranomaisen antaman neuvon perusteella. Sen keskeinen elementti on turvata oikeusvarmuutta, ettei lain soveltaminen yllättäen tai ainakaan takautuvasti muutu. Sen

sijaan vakiintunutkaan käytäntö ei yleensä estä käytännön muuttamista lainsäädännön määrittelemissä rajoissa. (Mäenpää, Olli: Hallinto-oikeus, 2023, s. 172).

Odotusten lainmukaisuudella viitataan siihen, että viranomaisen toimittua virheellisesti tai lainvastaisesti luottamuksensuojaa ei päätöksen tai neuvon perusteella synny (KHO 2018:51). Luottamuksensuojan tavoitteena ei myöskään ole muodostaa saavutettuja oikeuksia tai pysyttää kerran tehtyä hallintopäätöstä täysin muuttumattomaksi (Mäenpää 2023, s. 176, KHO 2017:95). Lainmukaisuuden vaatimuksesta ei voi johtaa sellaista päätelmää, että piispan lain nojalla tekemä päätös ylimääräisistä vaaleista ja vaalialueista olisi kestoiltaan tai soveltamisalaltaan muu kuin laissa säädetty. Tällainen tulkinta olisi lainvastainen ja johtaisi käytännössä siihen, että piispan toimivalta ylimääräisten vaalien määräämisessä korvaisi valtuustolle säädetyn toimivallan, eikä valtuusto koskaan voisi päättää vaalialueista toisin.

Valtuuston aiemmasta päätöksestä tehdyssä oikaisuvaatimuksessa virheellisesti väitetään, että "[y]hdistymissopimuksessa – – linjattiin, että siirtymäaikana sovittu vaalialuejako – – olisi pysyväksi tarkoitettu – –". Ensinnäkään nykyisestä vaalialuejaosta ei olla sovittu mitään, vaan sen on tehnyt omalla päätöksellään hiippakunnan piispa kirkkolain 55.3 § nojalla. Yhdistymissopimuksessa kohdassa kolme sovitaan: "Uuden seurakunnan valtuusto päättää siirtymävaiheen aikana alueiden edustuksen jyvittämisestä." Tänä vuonna on ollut ensimmäinen kerta, kun nykyisen yhdistyneen seurakunnan seurakunnanvaltuusto on lain ja yhdistymissopimuksen mukaisesti päättänyt vaalialueista.

Yhdistymissopimus on ongelmallinen myös siltä osin, että siinä ei ole määritelty siirtymäajan pituutta. Kirkollishallitus perustaa päätöksensä oikaisuvaatimuksen tekijöiden ja seurakunnan neuvoston antamiin selvityksiin, jotka kuitenkin sisältävät useita asiavirheitä. Erityisesti merkille pantavaa on oikaisuvaatimuksessa, seurakunnan neuvoston lausunnossa ja kirkollishallituksen päätöksessä toistuva virheellinen tieto seurakuntien yhdistymisestä 1.1.2020 alkaen, mikä aiheuttaa hämmennystä esitetystä ajankäytännöstä, eikä ole todenmukaista, vaan seurakunnat ovat yhdistyneet kirkollishallituksen 8.10.2019 tekemän päätöksen mukaisesti vasta 1.1.2021.

Yhdenvertaisuus

Kirkollishallitus on 3.5.2023 antanut vaaliohjeen, jonka mukaan vaalialueilta tulee valita edustajia suhteellisesti väkilukuun verrattuna. Oheisessa taulukossa on käytetty tuoreinta vuoden 2024 lopun tietoa seurakunnan jäsenmäärästä ja jaettu ulkomailta asuvat vaaliohjetta noudattaen vaalialueiden jäsenmäärien mukaisesti.

Seurakunnan neuvoston esityksen perusteluissa viitataan perustuslain ja hallintolain vaatimukseen yhdenvertaisuudesta. Seurakunnan neuvoston laatimassa pohjaesityksessä erityisesti Helsingin ja Keski- ja Itä-Uudenmaan vaalialueilla valtuutettujen suhteellinen määrä vaalialueen seurakuntalaisten määrään ja siten seurakuntalaisten edustus seurakunnanvaltuustossa on erityisen huono: Helsingissä vain noin 0,83 valtuutettua tuhatta seurakuntalaista kohden ja Keski- ja Itä-Uudellamaalla 0,87 valtuutettua tuhatta seurakuntalaista kohden. Sen sijaan Länsi-Uudenmaan ja Hämeenlinnan vaalialueilla edustus on 1,58 ja 2,42 valtuutettua tuhatta seurakuntalaista kohden. Hämeenlinnalaisella seurakuntalaisella olisi tällaisessa jaossa kolminkertainen edustus

helsinkiläiseen seurakuntalaiseen verrattuna seurakunnanvaltuustossa. On selvää, ettei tämä toteuta perustus- ja hallintolakien yhdenvertaisuusvaatimusta.

Seurakunnanneuvoston valtuustolle valmisteleva pohjaesitys on siten yhdenvertaisuuden ja alueellisen edustuksen kannalta hyvin ongelmallinen, koska se suosii kahta vaalialuetta (Hämeenlinna ja Länsi-Uusimaa) kahden muun vaalialueen (Helsinki ja Keski- ja Itä-Uusimaa) kustannuksella. Lisäksi seurakunnanneuvoston pohjaesityksen vaatimus vähintään kahdesta edustajasta vaalialuetta kohden ei perustu mihinkään lainsäädäntöön eikä myöskään sopimuksiin. Nykyisellään pohjoiselta toiminta-alueelta on valittu kaksi yhdestätoista valtuuston valitsemasta neuvoston jäsenestä, yksi viidestä kiinteistölautakunnan jäsenestä sekä yksi kolmesta vaalilautakunnan jäsenestä. Pohjoisella toiminta-alueella on siis luottamuselimissä ollut tällä vaalikaudella 20–33 % edustus, vaikka alueella asuu vain 13 % seurakunnan jäsenmäärästä.

Myös entisen Helsingin seurakunnan jäsenillä on luonnollisesti ollut odotus ja luottamus yhdenvertaisesta kohtelusta vaalialueita ja valtuutettujen määrää jaettaessa. Entisen Helsingin seurakunnan Helsingin vaalialueelta väheni kolme paikkaa ja Keski- ja Itä-Uusimaan vaalialueelta yksi paikka tehden niistä suhteellisesti heikoimmin edustettuja vaalialueita edellä kuvatun mukaisesti Hämeenlinnan, Lahden ja Länsi-Uudenmaan vaalialueiden eduksi. Yhdenvertaisuuden varjolla ei voida suosia pieniä vaalialueita antamalla niille suhteellisesti moninkertaista edustusta. Yksikään vaalialue ei valtuuston päätöksen mukaisessa aluejaossa muodosta yksinään enemmistöä.

Vaalialueiden olisi hyvä noudattaa vakiintuneita aluerajoja, esimerkiksi maakuntarajoja, joita myös yleisissä vaaleissa käytetään. Yleisesti käytössä olevat aluejaot ovat tavalliselle seurakuntalaiselle luontevammin ymmärrettävissä, mikä on välttämätöntä äänestämisenkin kannalta. Vastaesityksessä esitetty vaalialuejako vastaa myös seurakunnan toiminnallista jakoa. Oikaisuvaatimuksessa ja kirkollishallituksen päätöksessä todetaan, että olosuhteet ja toiminta eivät ole seurakunnan alueella muuttuneet, eikä siten vaalialueiden muutokseen ole oikeutusta, viitaten erityisesti Hyvinkään kunnan siirtämiseen Keski- ja Itä-Uudenmaan vaalialueeseen. Tosi asiassa seurakunnan vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa on joka vuosi seurakuntien yhdistymisestä alkaen korostettu nimenomaan Keski-Uudenmaan alueen yhteistyön kehittämistä, mikä myös käytännössä näkyy siinä, että Järvenpään kirkkoon sijoitetut pappi ja kanttori vastaavat nykyään seurakuntatyön toteuttamisesta myös Hyvinkään kirkossa. Vastaavasti Hämeenlinnan kirkon pappi ja kanttori vastaavat Kanta-Hämeen alueella olevan Riihimäen toimitilan jumalanpalveluksista.

Seurakunnanvaltuuston päätöksen tavoitteena ei ole syrjiä jonkin vaalialueen asukkaita, vaan kyseessä on tavanomainen muuttuneen ja muuttuvan seurakunnan myötä syntynyt tarve myös vaalialuejaon ajantasaistamiselle lain ja yhdistymissopimuksen mukaisella tavalla. Seurakunnanneuvoston valmisteleva esitys on epätasapuolinen ja hyvin poikkeuksellisella tavalla korostaa yhden vaalialueen, Kanta-Hämeen, asemaa muiden vaalialueiden kustannuksella. Kaikilla seurakunnan alueilla on yhtäläinen oikeus tulla oikeudenmukaisesti edustetuiksi seurakunnan päätöksenteossa, eikä se oikeus kosketa pelkästään Hämeenlinnassa asuvia. Seurakunnanvaltuuston tulee arvioida objektiivisesti koko seurakunnan vaalialuejako ottaen huomioon kaikki seurakunnan alueet tasapuolisesti.